

ПРО ЦИВІЛІЗАЦІЮ.

(Фридрих Енгельс).

Цивілізація є тим ступенем розвою суспільності, на котрому розподіл праці, випливаюча з нього різниця між одиницями суспільства, однією продукцією товарів доходить до повного розвою і спрощують до повного перевертання всієї попередньої суспільності. Продукція всіх предметів суспільності була до свого характеру спільною, а також консумція відповідала їй. У господарстві громади, комуністичних громадах. Спільність продукції відповідала їй в найтіснішій мірі; але вона давала продукцію не тільки в процесі виробництва, але й в процесі споживання. Вони знають, що з продуктом стає він: вони его споживають, він не виходить з їх рук; а як довго продукція веде ся на свій ціль, не може вона цю оду віддати в чужі руки, не може вона віддати в чужі руки, не може вона віддати в чужі руки, не може вона віддати в чужі руки...

Вже на доволі ранніми ступенями виробництва люди починають розподіляти свої трудові функції, і виміни товарів; поодиноким продуктивним і виміночному здають ся вони якимись чужими, зразу навіть неспізнаними силами, котрих природу приходиться ся з великим трудом прослідкувати і доходити. Сі економічні закони продукції товарів модифікують ся на різних ступенях розвою цієї форми продукції; загалом взявши однак стоїть усьє період цивілізації під їх пануванням, і це й нині панує над продукцією; це й нині формує загальну продукцію суспільності не якийсь спільно обдуманий план, але сліпі закони проявляючі ся з елементарною силою, в останній інстанції в завершених періодичних торговельних крізах.

З таким основним устроєм довшла цивілізація такі діла, до котрих колишня родова суспільність не досега була ані крихатки. Але довшла вона ті діла тим, що коштом всіх інших способностей чоловіка порушила і розвинула его найпоганіші інстинкти і пристрасті. Гола захищеність була двигачою душею цивілізації від її першої днини аж до нині, богацтво не суспільності, але поодинокі одиниці, її єдиною метою. А коли побіч сего припадає на її часі, також чим раз більший розвиток наук і в кількох періодах найвищий цвіт науки, то се лиш дятлово, бо без них було би неможливе повне нагромадження богацтва в наших часах.

А що підвалиною цивілізації є використання одної класи другою, то й весь її розвиток іде в беззастанних контрастах. Кожний поступ в продукції і ринночасно кроком назад в положенню класи поневоленої, т. є великої більшості. Кожде щасте одних є коначним нещастем для других, кожне нове ошвободжене одної класи є новим поневоленням другої класи. Найліпшим доказом на се є заведені машини, котрих наслідки нині загально звісні. А коли у варварів ледви чи мож-во було робити яку рижницю і противність одних і других, надляючи одну класу майже всіми правами а накладуючи на другу майже всі обовязки.

Але так не повинно бути. Що добре для пануючої класи, то повинно бути добре для всієї суспільності, з котрою пануюча клася себе ідентифікує. Чим далше отже цивілізація поступає, тим більше вона мусить недостатками, які сама сплюдила, прикривати покривалом любові, прикрашувати або й зовсім заперечувати, коротко сказавши мусить заводити конвенціональну облуду, незвісну ані давнішим формам суспільності, ані навіть першим ступеням цивілізації. А вершком тої облуди є твердження, що визискування клася використовує поневолену класу виключно лиш в її власний інтересі.

На закінченню, погляд Моргана на цивілізацію: "Від часів цивілізації зріст богацтва став такий величезний; его форми такий різноманітний, его зужиткованість так широка а его завдані так великі, що се богацтво, вільно і використанню одної класи, становить велику перешкоду для цивілізації і це: з одного боку усталене противність між мі-

стою а селом, яке підвални стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним твором. Але все-ж таки приїде час, коли людський розум набере стількі сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до власності, котру она боронить, але й границі прав власників. Інтереси суспільності стоять понад інтересами одиниць, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме польоване за богацтвом не є остаточним признаєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулошности. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще йде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами як закінченню історичного періоду, котрого єдиною остаточною метою є богацтво бо такій період містить сам в собі елементи свого знищення. Демократія в адміністрації, братерство в суспільності, рівність в правах, загальне виховане, розпачуть той найбільший вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленем — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, — Ancient Society, — стр. 553).

НАРОДНА МІЛІЦІЯ В ШВАЙЦАРІЇ.

Швайцарія єще вчера була сховком політичних вітківів і сьвітлових радикалів. Сььогодні Швайцарія стала сховком для вечершних пануючих, для королів і їх генералів. Картина вітківів бистро змінилася. Швайцарія сььогодні заробляє з вітківів много разів більше, чим недавно вона діставала від бідних вигнанців з Росії, Австрії, Німеччини, Румунії і других країв.

Швайцарія не хоче війни і всіляко уникає її. Армія Швайцарії складає ся з трох частей: регулярна армія "ландвер" — резерва і "ландштурм" — народне ополчене. Кожний Швайцарець, дійшовши 20 року життя, вступає до школи рекрутів. Там він підготовляє ся до воєнної служби. За 70 — 80 днів з него виходить вже жовнір. Кожний Швайцарець приналежить до регулярної армії чотири роки, 8 літ належить до резерви, а других 8 літ до народного ополченя. Служба його легка, не така, як була за Франца Йосифа або Ніколая. В протягу сіх 12 літ Швайцарець щорічно покликає ся на службу, котра триває лиш 11 днів. В протягу 12 літ він проживає в касарнях не більше як 132 дні.

Перейшовши в резерву і ополчене, Швайцарець покликає ся ще менше, всего лиш чотири рази і опять таки по 11 днів кожний раз. Жовнір Швайцарії одягає ся і харчує ся добре, ліпше навіть, чим французський або німецький жовнір. Швайцарський жовнір своєю одежою і поживою може діставати або натуральним або грішним. На кожного жовніра припадає на день по три чверть фунта мяса і по півтора фунта хліба. Крім сього він дістає еше платню по 20 центів на день. Військовий закон Швайцарії гласить слідує: "Всі військові люди, втративши на службі своє здоровле або жите, мають право на поміч від держави для самих себе і для своєї потребуючої сім'ї". Слабуючи через якийсь час дістають винагороду. Інакше дістають пенсію від 50 до 400 доларів на рік. Асекурація веде ся для всіх і в однакових розмірах.

Швейцарія не хоче війни і всіляко уникає її. Товариші робітників! Всім вам відомо, що виннієські товариші робітники єще в 1918 р. почали будувати свою величаву святиню Український Робітничий Дім, де всі ми могли би сходитись та просвічатись, бо світ належить тільки до свідомих. Ніхто з вас мабуть не заперечить, що брак свідомости був чи не найбільшим нашим лихом, яке вигнало нас з старого краю в сьвіт за море. Там ми мали тільки церкву і корчму. В церкві піп лякав селанина лекотом та всякими иншими видумками, а виходячи з церкви, він вступав до корчми та затопляв там своє горе. Як церква так і корчма тільки при державній його втемі таїли нужди. Нарешті доведений майже до жєбрачої торби, мусів нещасний наш селянин кидати свій клаптик землі і їхати в сьвіт далекий шукати лучшої долі, і поїхав. Але чи поліпшив він свою долю? Майже ні, а як і поліпшов, то в дуже маленькій мірі, бо він не свідомий, а не свідомому вьсди біда. Визьмім хочби і Канаду. Не всім тут так тяжко жє ся як нам, а се тому, що другі робітники більше свідомі.

НА СІРІЮ.

(Фантазія Флямариона).

Отже побачимо нарешті мешканців Сирія. Астрономія достарчила нас багато відомости про вигляд, обєм, густоту і рухи Сирія, а тепер підійдемо до його поверхні. Воздух тут наповнений живими ествами, які називаються дивні і пречудовий виглядів. Не можна сего описати докладно, бо на нашій Землі нема подібних еств для порівняня, тільки земські птінці можуть дати нам до певної степені понятє про те, що дієть ся в атмосфері Сирія.

Отже виходить, що ества на Сирію не тільки можуть вільно літати в воздуху, але навіть постійно в ним перебувають. Чудові і прегарні річки! Оскільки шоразь радости не було кінци, коли заходились шоразь глибоше в густу, наскрізь вадну атмосферу, яка мінлила ся ріжними красками дуги.

Видавало ся нам, що подорожуємо серед величезного діаманту, освіченого лучами Сонця. Рівночасно наші лєккі відчували теплий, запашний зефірок, від якого всі наші змисли виповніли ся розкоші; чути було рівнож якийсь дивний приємний шелест, що робило для уха вражєне чародійної музики. Колиб Мільтон був з нами, скільки ж вьспів міг би був набрати для свого "Раю". Як вже сказалисьмо, атмосфера є заселена живими ествами, але як їх описати? Власне тепер богащо з них наближаєсь до нас.

В порівнянню до людей, є вони разів з чотири більші; рухи їхні прегарні і ритмічні; підносять ся немов на крилах, подібних до великих мотилів, що блистають ріжними гарно підібраними красками. В миру того, як є ества наближались до нас, можна було розрізнити тарні людські обличчя, з дуже високими чолами, що звужувались чим далше до горі, видно до лєту, з очима, що світили ся як углики і були повні яскравих соловидчів і розуму. Лиця їхні були на стількі гарніші від людських, як лишє найкращої жєнщини від лица горля.

Долішня частина тих чудових фігур була закінчена якби плавами і прегарним хвостом, на подобу хвоста риби, що мінва ся раз як золоті, то знова як вигладжена сталь. Наші артисти, що малюють ангелів не можуть навіть в части віддати того, що є сотворене природою на Сирію. Се є як би взяті в гармонійну цілість все те, що є найкращим в людській птінці і риби.

Еволюція на Сирію виробила шось досконалішого і гарнішого від чоловіка і примістила його в атмосферу. Воздух Сирія є далеко густіший від земського, коли знова-вага гатувкова — є богащо меншою; се власне дозволяє сотворінням підносити ся в гору не зважаючи на право притягання до середини Сирія.

Але пригляньмо ся з близька тим сотворінням. Очима вони не бачуть, але проникають прямо до нашого мізку і відразу розуміють наші думки; мають якусь нову силу, про яку ми на Землі маємо слабе понятє відгадуваня. Сирія є Сонцем, роздіраючим лагідно темні сінні лучи світла, які в мізках і у зорі мешкаючих там єств, дозволяють творити шось на відр машини з лучами Рентгена.

ЯК ВИГЛЯДАЄ САТУРН.

ТА ЧИ Є НА НІМ ОРГАНІЧНІ ЕСТВА?

Навіть чоловік з найблизьшими виображеннями не був би в спроможності видумати так дивного і гарного світла, як той, що астрономи називають його Сатурном. Сатурн знаходить ся на захід від Марса і Плутона, але щоб його побачити, треба бути ознакоченим з мапою неба, а до того треба мати добрий великий телескоп, щоб побачити хоч малу частину тої крапа Сатурна. Насамперед кидает ся нам в око група (около дванадцяти) ріжної величини сьвітляних куль, що заточують дорогу коло Сонця, а на що потрібно наших близько 30 літ.

Сатурн знаходить ся около десяти разів дальше від Сонця чим наша Земля, а не беручи під увагу сьвітляних перстеня, є 760 разів більший від нашої Землі. Зверхній перстень Сатурна має 528.000-миль в окрузі, або, що найпоширеніший американський поїзд, потребував би два і пів року, щоб і його обїхати. Поверхня тої перстеня вносить 25.000.000.000 квадрат. англійських миль; знова поверхня самого Сатурна вносить 15.000.000.000, або разом 40.000.000.000, відчас того, коли поверхня нашої Землі має тільки 200.000.000 квадрат. англійських миль.

Єсімб на Сатурні було таке густе населенє як на нашій Землі, то міг би помістити 300 мільярдів людей. Крім зверхнього, Сатурн має ще два перстені ближше його поверхні, з котрих один віддаленій від поверхні Сатурна лишє на 4.000 миль. Всі ті перстені є досить тонкі, всего від 50 до 150 англійських миль грубі. Сатурн має ще до того 10 місяців ріжної величини. Деякі з них находять ся так близько Сатурна, що роблять оборот довкола в протягу 22 наших днів, — інші знова віддалені, потребують на оборот довкола Сатурна аж 80 днів. Сі місяці і перстені спричиняють заламуючєне сьвітла і контрасти тіни, що власне разом надає Сатурнові маестатичний вигляд.

Місяці є твердими тілами, але зате Сатурн тільки в своїй середині має тверде тіло, а чим далше доходить ся до берегів, матерія Сатурна стає рідшою і перемінє ся в тяжкі, густі хмарні газів. Пересічна густота Сатурна вносить 8 густоти Землі. Єсли на Сатурні находять ся які органічні ества, — то вони цілкомито не подібні до земських; вони мусять бути дуже легкі і мати зяви в увагу сьвітляних перстеня, є 760 разів більший і плаває до цидваня і крила до літаня.

ВІД РОБІТНИКА ДО РОБІТНИКІВ.

Товариші робітників! Всім вам відомо, що виннієські товариші робітники єще в 1918 р. почали будувати свою величаву святиню Український Робітничий Дім, де всі ми могли би сходитись та просвічатись, бо світ належить тільки до свідомих. Ніхто з вас мабуть не заперечить, що брак свідомости був чи не найбільшим нашим лихом, яке вигнало нас з старого краю в сьвіт за море. Там ми мали тільки церкву і корчму. В церкві піп лякав селанина лекотом та всякими иншими видумками, а виходячи з церкви, він вступав до корчми та затопляв там своє горе. Як церква так і корчма тільки при державній його втемі таїли нужди. Нарешті доведений майже до жєбрачої торби, мусів нещасний наш селянин кидати свій клаптик землі і їхати в сьвіт далекий шукати лучшої долі, і поїхав. Але чи поліпшив він свою долю? Майже ні, а як і поліпшов, то в дуже маленькій мірі, бо він не свідомий, а не свідомому вьсди біда. Визьмім хочби і Канаду. Не всім тут так тяжко жє ся як нам, а се тому, що другі робітники більше свідомі.

Я, робітник, звертаюсь до вас, товариші робітники з просьбою о поміч довести до кінци те велике діло, до якого з початку ми всі разом так серіозно забрались: Я більше чим певний, що всі ви працюючі люди так в Канаді як і в Злучених Державах поспішите з помічю Українському Робітничому Домови в Винніпегу. Ми прекрасно знаємо, що гроші приходять всім нам робітникам дуже тяжко, ми знаємо, що кожний цент, який ми заробляємо є нічого инше як те болото замішане нашим потом і сльозами, але памятаймо те більше і те, товариші, що воно підє тільки на нашу користь, підє на ціль нашого робітничого осьвідомленя.

ПРОСИТЬ ПОМОЧІ.

Отсею дорогою відношу ся з просьбою о поміч до моїх країн, знакомих і товаришів, що розуміють положенє, в яким я тепер находжу ся. Подожду з села Бертинк, повіт Бучач. До Канади приїхав 1-го червня 1914 р. Почав працювати на Гренд Тронк ліній коло Торонто. Тут я працював всего півтора місяця. Підчас праці став ся випадок — кинула мені на ногу шина — і так сильно ушкодила, що по двох тяжких мого побуту в шпиталі, відняли мені ногу повністю коліна. В виду того, що я не є канадським горожанином, я не міг правною дорогою шукати відшкодованя. Компанія не заплатила нічого. Рідних лут не маю, жінка і діти в старім краю. Мучу ся вже п'ятий рік. Тепер доведений до крайности, прошу ширих земляків і товаришів о поміч, за що буду всім дуже а дуже вдячний.

Теодор Слючук 51 Niagara St. Toronto, Ont.

Пріско-Сьвічуня.